

Governance for Sustainability: Identifying and Ranking Critical Dimensions of Government Decentralization

Fariborz Nasrini¹, Nader Sheikhol-Eslami Kandolosi^{2*}

¹ Master's student, Department of Public Administration, Electronics Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

² Assistant Professor, Department of Public Administration, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

*Corresponding author, Email: n_sheikholeslami@iau-tmb.ac.ir

Keywords:

Sustainable Development,
Government
Decentralization, Local
Conditions, Financial
Considerations, Transparency
of Sustainability Measures

Introduction

Research on government decentralization is well established both globally and domestically. However, a notable gap persists in the literature: few studies have systematically examined the relationship between decentralization and sustainable development. This gap is especially pronounced in the Iranian context, where—despite some early efforts (e.g., Obede & Mousavi, 2009)—empirical investigations linking decentralization to sustainability remain scarce. Moreover, much of the existing sustainability discourse has narrowly focused on environmental, economic, and social pillars, often overlooking the critical role of governance structures, particularly decentralization, in enabling sustainable outcomes. Addressing this lacuna, the present study aims to identify and prioritize key dimensions of government decentralization that contribute to sustainable development.

Methodology

This study adopts an applied, non-experimental descriptive design. The research population comprises 25 experts in public administration, including 16 university faculty members and 9 senior officials from government organizations. Participants were selected through purposive sampling using the snowball technique. Data were collected via a structured expert questionnaire grounded in a nine-dimensional conceptual framework. Reliability was assessed using the inconsistency index, while validity was evaluated through the Lausche coefficient. Factor prioritization was conducted using the Analytic Hierarchy Process (AHP), a multi-criteria decision-making method widely employed in policy and governance research.

Findings

Based on the results, it is clear that the index of monitoring local conditions with a weight of 0.192 is the first priority. The index of attracting local funds with a weight of 0.084 is in the second priority. The index of financing by the government with a weight of 0.075 is in the third priority. The index of determining goals based on the principles of sustainability with a weight of 0.075 is in the fourth priority. The index of alignment of sustainability goals with the needs of the local community with a weight of 0.073 is in the fifth priority. The index of trust in local managers with a weight of 0.065 is in the sixth priority. The budgeting index based on sustainability goals with a weight of 0.063 is ranked seventh. The index of commitment to accountability with a weight of 0.054 is in the eighth priority. The index of increasing the authority of

Received:

01/Jun/2024

Revised:

18/Sep/2024

Accepted:

18/Aug /2024

local institutions with a weight of 0.049 is in the ninth priority. The education index of local managers with a weight of 0.049 is in the tenth priority.

Discussion and Conclusion

The criterion of contextual targeting—defined as aligning policies and governance decisions with local conditions—emerged as the highest priority, with a normalized weight of 0.339. This underscores a fundamental principle of effective decentralization: one-size-fits-all mandates are ill-suited to diverse regional contexts. Leading decentralized systems worldwide calibrate the scope of authority and resource allocation to subnational governments (e.g., provinces, municipalities) based on continuous monitoring of local socioeconomic, environmental, and institutional conditions. This finding resonates with Ishrodoost (2021), who identifies the absence of region-specific targeting as a key barrier to decentralization in Iran, and with Fua's (2022) analysis of Russia's decentralization reforms, which emphasizes the necessity of tailoring governance structures to regional realities.

The second-highest priority was financial considerations (weight: 0.222). Globally, the fiscal relationship between central and local governments constitutes a critical determinant of local autonomy and service delivery capacity. In Iran, where local authorities suffer from chronic revenue shortages and limited fiscal autonomy, strengthening intergovernmental financial mechanisms is essential. Embedding decentralization within a good governance framework—characterized by fiscal transparency, equitable resource distribution, and performance-based budgeting—can help address systemic challenges such as bureaucratic inefficiency, rising administrative costs, and the central government's limited responsiveness to local needs. Only through such reforms can municipalities establish sustainable economic foundations and stable revenue streams. These insights align with prior studies by Zarkhani et al. (2018) and Mohammadi (2008).

Third in priority is local sustainability capacity building (weight: 0.207). This entails a systematic, multi-level approach to strengthening the capabilities of local institutions, communities, and leaders to plan, implement, and sustain development initiatives. Effective capacity building integrates leadership development, community engagement, organizational learning, and institutional adaptation to foster resilience and well-being at the local level. As DeCorby et al. (2018) argue, local capacity is a prerequisite for meaningful devolution of power; without it, decentralization risks becoming symbolic rather than substantive. Similarly, Choi et al. (2019) highlight the centrality of local capacity in UN-supported decentralization efforts in developing countries.

Transparency and reporting ranked fourth (weight: 0.134). Robust accountability mechanisms—including systematic data collection, performance monitoring, and public reporting—are vital for ensuring that decentralized authorities remain aligned with policy objectives, learn from implementation outcomes, and adapt decision-making accordingly. This finding is consistent with Zuidervik et al. (2021) and Lin et al. (2018), who emphasize transparency as a cornerstone of effective local governance.

Finally, human resource performance received the lowest weight (0.097), though it remains strategically significant. Skilled, motivated, and ethically grounded personnel are essential for translating decentralization policies into practice. Human capital constitutes a core organizational asset, particularly in public institutions, where competent staff can drive innovation and sustainable performance. Chigbo (2021) identifies human resource competencies as a key enabler of decentralization, a view echoed by Rashidi et al. (2021) in their analysis of administrative decentralization in Iran.

How to cite this article:

Nasrini, N., & Sheikhol-Eslami Kandolosi, N. (2025) Governance for Sustainability: Identifying and Ranking Critical Dimensions of Government Decentralization. *Green Development Management Studies*, 4(3), 133-152. <https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7703.1146>

شناسایی و رتبه‌بندی عوامل تمرکززدایی دولتی در راستای تحقق توسعه پایدار

فریبرز نصرینی^۱، نادر شیخ‌الاسلامی کندلوسی^{۲*}

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه مدیریت دولتی، واحد الکترونیک، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

^۲ استادیار، گروه مدیریت دولتی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

* ایمیل نویسنده مسئول: n_sheikhholeslami@iau-tnb.ac.ir

چکیده

واژگان کلیدی:

تمرکززدایی دولتی از طریق افزایش قدرت حکومت‌های محلی به شکل بالقوه می‌تواند باعث افزایش اثربخشی فعالیت‌های دولتی در راستای توسعه پایدار شود. با این وجود نقش عوامل بنیادینی که در تحقق توسعه پایدار ناشی از تمرکززدایی دولتی دخالت دارند کمتر مورد توجه قرار گرفته است. از این رو پژوهش حاضر با هدف شناسایی و رتبه‌بندی عوامل تمرکززدایی دولتی در راستای تحقق توسعه پایدار انجام شده است. این تحقیق یک مطالعه کاربردی است که به صورت توصیفی-پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این پژوهش حاضر شامل ۲۵ نفر از خبرگان اعم از اساتید دانشگاه و مدیران دولتی می‌باشد که به صورت هدفمند انتخاب شدند و از پرسش‌نامه خبرگان بر اساس طیف ۹ درجه ساعتی استفاده شد. به منظور تعیین اولویت معیارهای تحقیق حاضر از روش تصمیم‌گیری چندمعیاره و فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی استفاده گردید. براساس نتایج مشخص است که معیار رصد شرایط محلی با وزن ۰/۱۹۲ در اولویت نخست قرار دارد. معیارهای جذب سرمایه‌های محلی، تأمین مالی توسط دولت، تعیین اهداف بر اساس اصول پایداری، هم‌راستایی اهداف پایداری با نیازهای جامعه بومی، اعتماد به مدیران بومی، بودجه‌بندی بر اساس اهداف پایداری، التزام به پاسخگویی، افزایش اختیارات نهادهای محلی و آموزش مدیران محلی به ترتیب در اولویت‌های دوم تا دهم قرار دارند. همچنین اولویت‌بندی شاخص‌ها نشان داد که شاخص رصد شرایط محلی، جذب سرمایه‌های محلی، تأمین مالی توسط دولت به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند.

توسعه پایدار، تمرکززدایی دولتی، شرایط محلی، ملاحظات مالی، شفافیت اقدامات پایداری.

تاریخ دریافت:

۱۲ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ بازنگری:

۲۸ شهریور ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۲۴ مهر ۱۴۰۳

مقدمه

با اینکه سابقه توسعه پایدار به اوایل دهه ۱۹۷۰ باز می‌گردد، اما از شروع قرن بیست‌ویکم حرکت در راستای توسعه پایدار شتاب بیشتری گرفت و از یک مفهوم انتزاعی به یک سیاست‌گذاری مهم حاکمیتی تبدیل شد (ساتروویچ، ظفر و ساتراروک^۱، ۲۰۲۴). در حالی که حجم انبوهی از مقالات و کتاب‌ها بر ارکان سه‌گانه پایداری یعنی پایداری اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی تمرکز داشته است، نقش حاکمیت و دولت‌ها در تحقق توسعه پایدار در سایه‌ای از غفلت قرار گرفته است؛ این در حالی است که تحقق توسعه پایدار بدون سیاست‌گذاری‌های کلان دولتی اساساً آرزویی دست‌نیافتنی است (احمد و ساتروویچ^۲، ۲۰۲۳). از جمله سیاست‌گذاری‌های کلیدی در سطح دولت که زمینه را برای توسعه پایدار فراهم می‌آورد، خط مشی تمرکززدایی است. بانک جهانی و سایر جوامع بین‌المللی اغلب از تمرکززدایی دولتی بر اساس این فرض که حکومت را به بازیگران سطح محلی پایین می‌آورد و طیفی از نتایج مثبت از جمله پایداری زیست‌محیطی و کاهش فقر ایجاد می‌کند، حمایت کرده‌اند. از طریق تمرکززدایی، مسائل «واقعی» زیست‌محیطی و اقتصادی به شکل شفاف‌تری در سطح محلی رصد شده و بدین ترتیب اثربخشی اقدامات توسعه پایدار افزایش می‌یابد (اودگا و نگپاه^۳، ۲۰۲۳). اهمیت تمرکززدایی دولتی در توسعه پایدار این است که اقدامات پایداری را از سطح سیاست‌های کلان-که بعضاً اجرایی نیز نمی‌شوند- به سطح محلی می‌رساند و شکلی از توسعه پایدار محلی را رقم می‌زند. توسعه پایدار محلی شامل تمام مسائل مرتبط با توسعه اقتصادی، مشارکت شهروندان، رفاه اجتماعی، امنیت، آموزش و مسائل زیست‌محیطی است که هدف اصلی آن ایجاد یک اجتماع پایدار از طریق بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و همبستگی‌های بالقوه و بالفعل-ارزشی، اجتماعی، فرهنگی و گاه اقتصادی ساکنین اجتماعات کوچک شهری است (سان، گوان، رزاق، شهزاد و آن^۴، ۲۰۲۲). در واقع شواهد تجربی به‌دست آمده از کشورهای مختلف نشان می‌دهد که بخش بزرگی از مشکلات توسعه پایدار ناشی از عدم عملکرد مناسب دولت‌ها در «محلی‌سازی»^۵ پایداری است (عباس، احمد، سین‌ها، ماریف و محمود^۶، ۲۰۲۴).

تمرکززدایی شامل مراحل تفکیک وظایف حکومت به ملی و محلی و سپردن وظایف ملی به حکومت مرکزی و وظایف محلی به نهادهای حکومتی پایین‌تر، تفکیک درآمدهای دولت به ملی و محلی، اختصاص درآمدهای هر سطح به انجام وظایف همان سطح و تاسیس یا تقویت نهادهای لازم برای مدیریت و برنامه‌ریزی پایین‌تر از ملی (اجرایی، نظارتی و پشتیبانی) است (کریمی، هویدا و سیادت، ۱۴۰۲). تمرکززدایی به شکل‌های مختلف می‌تواند بسترسازی توسعه پایدار شود؛ به‌عبارت دیگر از هر منظری که به مقوله تمرکززدایی نگاه شود می‌توان فرصتی برای توسعه پایدار را مشاهده کرد. تمرکززدایی سیاسی موجب افزایش مشارکت مردم در تصمیم‌گیری به‌ویژه افراد حاشیه‌ای و برابری بیشتر میان گروه‌های مردم می‌شود که خود بیانگر توسعه اجتماعی است (ژانگ و ژیانگ^۷، ۲۰۲۳). تمرکززدایی مالی قدرت حکومت‌های محلی برای توسعه اقتصادی را فراهم می‌کند و تمرکززدایی اداری منجر به درک بهتر مشکلات زیست‌محیطی و افزایش سرعت پاسخگویی به این مشکلات در سطح محلی می‌شود (هوانگ، چو، تو و فام^۸، ۲۰۲۴).

بر اساس شواهد موجود، وضع توسعه پایدار در کشور از منظر شاخص‌های کمی و کیفی توسعه انسانی، بهبود داشته‌ها، کیفیت هوا، بیکاری، افزایش تورم و سایر آسیب‌های اجتماعی روندی رو به بدتر شدن داشته است. مهم‌ترین این علل در کند بودن روند توسعه پایدار، وابسته بودن به درآمد نفت و مواد هیدروکربوری، بیکاری، افزایش لجام‌گسیخته تورم، بی‌عدالتی در درآمدها، وجود فقر

¹ Satrovic, Zafar & Suntraruk

² Ahmad & Satrovic

³ Udeagha & Ngepah

⁴ Sun, Guan, Razzaq, Shahzad & An

⁵ Localization

⁶ Abbas, Ahmed, Sinha, Mariev & Mahmood

⁷ Zhang & Xiang

⁸ Hoang, Chu, To & Pham

در جامعه، نبود دبیرخانه فراوزارتهی توسعه پایدار است که به‌طوراصولی، نبودن نگاه جامع به ابعاد کمی و کیفی حفظ سلامت واقعی در جامعه است (عموشاهی، سلمان ماهینی، مرادی، میکائیلی تبریزی، علیرضا، و گالان، ۱۴۰۲). مطالعات در زمینه تمرکززدایی دولتی چندان کمیاب نیست و چه در سطح داخلی و چه در سطح بین‌المللی می‌توان مقالات متعددی در این زمینه را مشاهده کرد؛ اما شکاف تحقیقاتی آن است که تاکنون تلاش زیادی جهت برقراری ارتباط بین تمرکززدایی دولتی و توسعه پایدار انجام نشده است. این امر به‌خصوص در تحقیقات داخلی بیشتر آشکار است به‌طوری که تا جایی که نگارندگان این مقاله جستجو کردند مقالات زیادی در زمینه رابطه بین تمرکززدایی و توسعه پایدار منتشر نشده است (از جمله معدود تحقیقات انجام شده می‌توان به پژوهش اطاعت و موسوی در سال ۱۳۸۹ اشاره کرد). از سوی دیگر بخش بزرگی از ادبیات پایداری تنها بر سه جنبه محیط‌زیستی، اقتصادی و اجتماعی متمرکز بوده است و کمتر از آنچه لازم است به نقش سیاست‌گذاری‌های دولتی و به‌خصوص تمرکززدایی در تحقق توسعه پایدار پرداخته شده است. اگرچه در یک دهه اخیر حرکتی در این زمینه ایجاد شده و رابطه ابعاد مختلف تمرکززدایی با توسعه پایدار کانون توجه برخی محققان قرار گرفته است؛ اما در اغلب تحقیقات پیشین صرفاً بر یکی از جنبه‌های تمرکززدایی تأکید شده است. با در نظر گرفتن این موضوع، مقاله حاضر در پی آن است که ضمن برطرف کردن شکاف تحقیقاتی فوق‌الذکر، بینش و چشم‌انداز جدیدی در رابطه با نقش حوزه‌های مختلف تمرکززدایی دولتی از منظر توسعه پایدار فراهم آورد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تمرکززدایی - به معنای انتقال اختیارات و مسئولیت‌های عمومی از دولت مرکزی به سازمان‌های دولتی تابع یا شبه مستقل و / یا بخش خصوصی - یک مفهوم پیچیده چندوجهی است. اصطلاح "تمرکززدایی" مفاهیم مختلفی را در بر می‌گیرد که باید در هر کشور خاص قبل از تعیین اینکه آیا طرح‌ها یا برنامه‌ها باید از سازماندهی مجدد سامانه‌های مالی، اداری یا ارائه خدمات حمایت کنند یا خیر، به دقت تجزیه و تحلیل شوند. انواع مختلف تمرکززدایی را باید از هم متمایز کرد زیرا ویژگی‌ها، پیامدهای سیاستی و شرایط موفقیت متفاوتی دارند (هانسن^۱، ۲۰۲۲). در نیم قرن اخیر، تمرکززدایی قدرت از دولت به‌عنوان یکی از کلیدی‌ترین ابزارهای توسعه و به موازات آن یک فرایند مردم‌سالارانه شناخته می‌شود. در عمل، تمرکززدایی اغلب ترکیبی از اقدامات سیاسی، اداری و مالی است. بنابراین، نتیجه نهایی تمرکززدایی به اجرا و نحوه وزن دهی اقدامات مختلف در سامانه بستگی دارد. برای مثال، حتی در مواردی که به دولت‌های محلی سطح نسبتاً بالایی از خودمختاری مخارج و درآمد اعطا شده است، واحدهای زیرملی اغلب تحت نظارت مرکزی قرار دارند. این امر به‌ویژه در مورد خدماتی که ماهیت بازتوزیعی دارند، مانند آموزش، بهداشت و خدمات اجتماعی صادق است. در مورد خدمات عمومی محلی، مانند زیرساخت‌های محلی، مدارس محلی یا خدمات پسماند / فاضلاب، معمولاً نیاز کمتری به مداخله دولت مرکزی وجود دارد (زربیان و دی لوئیس رومرو^۲، ۲۰۲۳). مشکل سامانه‌های متمرکز تنها فاصله جغرافیایی و در نتیجه عدم آگاهی از شرایط محلی نیست، بلکه فاصله روانی مقامات دولتی از شهروندان نیز هست. بنابراین، اغلب، دولت مرکزی اقداماتی را انجام می‌دهد که نیازهای جامعه محلی را نادیده می‌گیرد و در نتیجه فاقد اعتبار است (وو، هو، عرفان و هو^۳، ۲۰۲۴). پیامدهای مهم تمرکززدایی دولت عبارتند از: ایجاد یک اداره کارآمد و قابل اعتماد، بهبود توسعه محلی، تضمین بهتر حقوق مردم محلی برای داشتن صدای خود در دولت، و محافظت بهتر از اقلیت‌ها. برای تحقق این امر، دولت‌های محلی باید از امنیت خاصی در وجود خود،

¹ Hanson

² Zerbian & de Luis Romero

³ Wu, Hu, Irfan & Hu

منابع کافی و استقلال برخوردار باشند. اقدامات آن‌ها باید معتبر و شفاف باشد و روابط عادلانه را با مقامات بالاتر ایجاد کنند (کوچیا، ۲۰۲۱).

توسعه پایدار برای اولین بار در سال ۱۹۸۷ به عنوان "توسعه‌ای که نیازهای حال حاضر را بدون به خطر انداختن توانایی نسل‌های آینده برای برآوردن نیازهای خود برآورده می‌کند" تعریف شد. بیشتر استانداردها به مسائل پایداری از طریق ابعاد اقتصادی، زیست‌محیطی و اجتماعی می‌پردازند. اهداف توسعه پایدار طرحی برای دستیابی به آینده‌ای بهتر و پایدارتر برای همه است. آن‌ها به چالش‌های جهانی که با آن روبرو هستیم، از جمله چالش‌های مرتبط با فقر، نابرابری، تغییرات آب‌وهوایی، تخریب محیط‌زیست، صلح و عدالت می‌پردازند (دیاز و سیلوا^۲، ۲۰۲۲). پایداری فقط محیط‌زیست نیست. در بیشتر تعاریف پایداری، نگرانی‌هایی در مورد عدالت اجتماعی و توسعه اقتصادی نیز وجود دارد. در حالی که مفهوم پایداری یک مفهوم نسبتاً جدید است، این مفهوم به‌عنوان یک عنوان عمومی، ریشه در عدالت اجتماعی، محافظه‌کاری، بین‌المللی‌گرایی و دیگر جنبش‌های قابل ذکر در نیمه دوم قرن بیستم دارد (اوسترگارد، دویک، نوراللهی و کالوگیرو^۳، ۲۰۲۲). در پایان قرن بیستم، بسیاری از این کلمات در قالب مفهوم «توسعه پایدار» گرد هم آمدند. تعریف پایداری گسترده است و محل تلاقی مفاهیم بزرگ و متنوعی است. برای اینکه پایداری به‌عنوان یک ابزار مفید و مرتبط باقی بماند، مهم است که با بافت محلی سازگار شود (بن کریم و ایمبو^۴، ۲۰۲۱).

حکمرانی پایداری، گونه‌ای از حکمرانی سازمانی است که هم قانونی است و هم زندگی خوب را برای همه، در حال حاضر و آینده فراهم می‌کند. قوانینی وجود دارند که پایداری را ترویج می‌کنند، قوانینی هستند که بی طرف هستند و قوانینی هستند که رفتار و حکومت ناپایدار را مجاز می‌دانند. دانستن قوانینی که پایداری را ترویج می‌کنند، نقطه شروع حکمرانی پایداری است. از آنجایی که مقررات اغلب فاقد سازماندهی هستند، هر ابتکار حکمرانی پایداری باید در هسته خود نوعی ساختار مشخص داشته باشد؛ یعنی راهی برای دانستن و به روز شدن اقدامات سازمان در راستای اهداف توسعه پایدار را شامل شود (باندلوف و هورنانگ^۵، ۲۰۲۲). ادغام موفقیت آمیز و مدیریت مؤثر پایداری در نظام حکمرانی مستلزم داشتن رهبری متعهد، جهت‌گیری روشن و نفوذ استراتژیک است - و هیچ‌یک از اینها بدون یک ساختار حاکمیتی قوی اتفاق نمی‌افتد. حاکمیت پایداری به یک کشور کمک می‌کند تا استراتژی پایداری را در سراسر کشور اجرا کند، فرآیندهای تنظیم هدف و گزارش را مدیریت کند، روابط با ذینفعان خارجی را تقویت کند و از مسئولیت‌پذیری کلی اطمینان حاصل کند (بیل، ماسکارنو و ادواردز^۶، ۲۰۲۱).

ادغام موفقیت آمیز و مدیریت مؤثر پایداری در یک سامانه حکمرانی مستلزم داشتن رهبری متعهد، جهت‌دهی روشن و نفوذ راهبردی است - و هیچ‌یک از این‌ها بدون یک ساختار حاکمیتی قوی اتفاق نمی‌افتد. حاکمیت پایداری به همه دولت‌های محلی کمک می‌کند تا راهبرد پایداری را در سراسر مناطق اجرا کنند، فرآیندهای تعیین هدف و گزارش‌دهی را مدیریت کنند، روابط با ذینفعان خارجی را تقویت کنند و از پاسخگویی کلی اطمینان حاصل کنند (شان، احمد، تان، آدبایو و کریکالی^۷، ۲۰۲۱). پاسخگویی حکومت‌های محلی به حکومت مرکزی کمک می‌کند تا اطمینان حاصل شود که پایداری با سایر اهداف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی یکپارچه شده‌است. گنجاندن عملکرد پایدار در سیاست‌گذاری‌های کلان دولت و بررسی عملکرد کارکنان و فرآیندهای جبران خسارت ممکن است سازوکار مفیدی برای تحقق توسعه پایدار باشد (ژی، ژیاو، کای و ژو^۸، ۲۰۲۴). همسویی بین ساختارهای حکمرانی و اهداف سه

¹ Coccia

² Dias & Silva

³ Østergaard, Duic, Noorollahi & Kalogirou

⁴ Benkarim & Imbeau

⁵ Bandelow & Hornung

⁶ Billi, Mascareño, & Edwards

⁷ Shan, Ahmad, Tan, Adebayo, & Kirikkaleli

⁸ Xie, Xiao, Cai & Zhu

گانه پایداری ضروری است. ساختارهای حاکمیت پایداری که با چارچوب حکمرانی غیرمتمرکز هماهنگ باشند، می‌توانند موفق‌تر از ایجاد ساختارهای اضافی یا سلسله‌مراتبی باشند (اودگا و نگپا، ۲۰۲۳).

ساتروویچ، ظفر و سانتراروک (۲۰۲۴)، مطالعه‌ای با عنوان دستیابی به پایداری محیط زیستی در اتحادیه اروپا: نقش میانجی تمرکززدایی مالی انجام دادند. نتایج نشان داد که سرمایه انسانی و تمرکززدایی مالی در کاهش تخریب محیط‌زیست کشورهای مورد بررسی نقش مهمی ایفا می‌کنند؛ در حالی که استفاده از انرژی به تخریب محیط‌زیست کمک می‌کند. هوانگ، چو، تو و فام (۲۰۲۴)، مطالعه‌ای با عنوان بررسی رابطه بین تمرکززدایی مالی و پایداری زیست‌محیطی انجام دادند. در این راستا، یک رگرسیون پیشرفته برای نمونه‌ای از ۲۳ اقتصاد بازار پیشرفته و نوظهور از سال ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۸ انجام شد. نتایج تجربی نشان می‌دهد که رابطه بین تمرکززدایی درآمد و ردپای زیست‌محیطی از یک الگوی U شکل معکوس از ردپای بوم‌شناختی پیروی می‌کند. ژیه، ژیاو، کای و ژو (۲۰۲۴) مطالعه‌ای با عنوان «آیا تمرکززدایی باعث بهبود منابع طبیعی و کارایی دولت می‌شود؟» انجام دادند. این مطالعه عواملی مانند لحاظ کردن امور مالی و تأثیر تمرکززدایی مالی بر انتشار CO2 در اقتصادهای نوظهور برتر از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۲۲ را مورد بررسی قرار می‌دهد. یافته‌ها نشان داد که افزایش ۱ درصدی تمرکززدایی مالی منجر به افزایش انتشار CO2 با ضرایب ۱.۹ درصد در چندک‌های پایین‌تر و ۲.۲ درصد در چندک‌های بالاتر خواهد شد. آدام، آدامز، گربر و هالر^۲ (۲۰۲۱)، در پژوهشی به بررسی تأثیر تمرکززدایی بر توسعه پایدار در غنا پرداختند. نویسندگان نتیجه می‌گیرند که افزایش قدرت دولت مرکزی و وزارتخانه‌های خطی برای مهار منابع محلی می‌تواند بر سلب حق مشارکت مردم محلی و مهار منابع طبیعی تأثیر گذارد و منجر به بحران زیست‌محیطی بی‌امان شود.

در ادبیات داخلی تحقیقات اندکی راجع به رابطه بین تمرکززدایی و توسعه پایدار انجام شده است. در یکی از معدود مطالعات داخلی، صباغی، روستا و آسایش (۱۴۰۳)، الگوی برندسازی اجتماعی در راستای توسعه پایدار (مورد مطالعه: شرکت لبنی دامداران)، انجام شد. بر اساس نتایج حاصل از تحلیل کیفی شش دسته از عوامل شامل عوامل علی (بازاریابی اجتماعی، پارادایم‌های ذهنی مدیران، بهینه‌سازی، فرهنگ سازمانی و مسئولیت اجتماعی)، زمینه‌ای (محیط کلان، فضای رقابتی)، مداخله‌گر (مزیت رقابتی پایدار و مشارکت کارکنان)، پدیده محوری (مدیریت برندسازی اجتماعی)، راهبردها (بازاریابی خیرخواهانه، برندسازی مشارکتی، انتخاب بازار هدف)، و پیامدها (عملکرد مالی، و عملکرد بازاریابی) شناسایی شد. فرقانی و صالحی (۱۴۰۳)، بررسی تأثیر سرمایه فکری سبز بر استراتژی کسب‌وکار سبز با نقش ظرفیت جذب سبز و اخلاق محیطی سازمان در شرکت تولیدی لاستیک دنا، انجام شد. نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که سرمایه فکری سبز بر استراتژی کسب‌وکار سبز تأثیر مثبت و معناداری دارد. سرمایه فکری سبز بر ظرفیت جذب سبز تأثیر مثبت و معناداری دارد. ظرفیت جذب سبز بر استراتژی کسب‌وکار سبز تأثیر مثبت و معناداری دارد. ظرفیت جذب سبز بر رابطه بین سرمایه فکری سبز و استراتژی کسب‌وکار سبز، نقش میانجی دارد. اخلاق محیطی سازمان بر رابطه بین سرمایه فکری سبز و استراتژی کسب‌وکار سبز، نقش تعدیل‌گر ندارد. نتایج به دست آمده زیربنای نظری استراتژی کسب‌وکار محیطی را نشان داده و بینش عمیقی از منابع مبتنی بر دانش و مقررات زیست‌محیطی به‌عنوان پیشایندهای مهم استراتژی کسب‌وکار سبز در شرکت‌های تولیدی ارائه می‌دهد. زارع آبدانسری، نقی‌زاده باقی و نقی‌زاده نقی (۱۴۰۲)، شناسایی راهکارهای توسعه پایدار و مدیریت سبز در طراحی ورزشگاه‌های فوتبال، انجام دادند. با تجزیه و تحلیل یافته‌های حاصل از اطلاعات مشارکت‌کنندگان در پژوهش، راهکارهای توسعه پایدار و مدیریت سبز در طراحی ورزشگاه‌های فوتبال شامل ۵۴ مضمون فرعی در قالب ۷ مضمون اصلی بهینه‌سازی مصرف انرژی، توسعه بازیافت، حمل و نقل، نظارت و ارزیابی، آموزش و فرهنگ‌سازی، توسعه زیرساخت و مصالح سبز شناسایی شد. درنهایت به‌تمامی مسئولان ذیربط در زمینه ساخت، توسعه و تجهیز اماکن ورزشی پیشنهاد می‌شود از مفاهیم بیان شده در این پژوهش به‌منظور رعایت اصول

¹ Udeagha & Ngepah

² Adam, Adams, Gerber & Haller

توسعه پایدار در اماکن ورزشی و به‌خصوص ورزشگاه‌های فوتبال استفاده نمایند. یعقوبی و صالحی (۱۴۰۲)، مطالعه‌ای با عنوان بررسی و تبیین اجرای سیاست‌گذاری مدیریت منابع تجدیدپذیر در راستای توسعه پایدار منطقه سیستان، انجام دادند. به‌منظور دستیابی به اهداف، نخست با بررسی ادبیات و مبانی نظری تحقیق، پیشینه تحقیق، مشاهدات میدانی و مطالعات اکتشافی نگارنده، داده‌ها به‌دست آمد و در مرحله بعدی از تحلیل محتوا برای کدگذاری داده‌ها استفاده شده‌است. مقوله اصلی استخراج شده "ابزارهای سیاستی مدیریت منابع تجدیدپذیر در راستای توسعه پایدار منطقه سیستان" بوده است. همچنین پنج زیر مقوله اقتصادی، تنظیمی، سیاست‌ها و برنامه‌ریزی، تشویق مالی، اطلاعاتی و هنجاری نیز به‌دست آمده است. کدهای استخراج‌شده شامل توسعه زیرساخت‌ها، تشویق سرمایه‌گذاری، توسعه بازار، تحقیق و توسعه فناوری آموزش و آماده‌سازی نیروی کار، تعیین استانداردهای فنی، ایمنی مجوزهای تولید انرژی تجدیدپذیر، توجه به محدودیت‌های زمینی ساخت‌وساز، مقررات بازار برق، قیمت‌گذاری، حقوق مالکیت، قوانین و مقررات، تدابیر اقتصادی، تعیین هدف‌ها و سیاست‌ها، پشتیبانی مالی، حمایت از تحقیق و توسعه، تسهیلات مالی، تخفیف‌های مالیاتی، پاداش‌ها و امتیازات مالی، تشویق سرمایه‌گذاری خارجی و سرمایه‌گذاری دولتی، ترویج و تبلیغات، پژوهش و تحقیقات، انتقال دانش و اطلاعات، ایجاد استانداردها و نظام‌ها، ترویج آگاهی عمومی و تحقیقات و توسعه بوده است. اطاعت و موسوی (۱۳۸۹) به بررسی تمرکززدایی و توسعه پایدار در ایران پرداختند. نتایج حاکی از آن است که قبل از انقلاب سال ۵۷، در برنامه‌های عمرانی سوم، چهارم و پنجم و بعد از انقلاب نیز، از برنامه‌های اول تا چهارم توسعه بر تمرکززدایی تأکید شده‌است. اگر چه در این برنامه‌ها برای دولت الزاماتی در نظر گرفته شده‌است؛ اما یا این الزامات مغفول واقع شده و یا اینکه با باز تولید قدرت متمرکز به شیوه‌ای دیگر، تنها در ابعاد کمی تقسیمات صورت پذیرفته است. بنابراین بر خلاف آموزه‌های فوق، با گذشت زمان، دولت در ایران حجیم، متورم، متمرکز و ناکارآمد شده‌است.

با بررسی پیشینه پژوهش مشخص می‌شود که تاکنون تحقیقات زیادی که به شکلی جامع رابطه ابعاد مختلف تمرکززدایی با توسعه پایدار را سنجیده باشند انجام نشده است. این مسئله به‌خصوص در ادبیات داخلی بیشتر به چشم می‌آید. با این توضیحات در پژوهش حاضر ضمن شناسایی حوزه‌های خاص تمرکززدایی مرتبط با توسعه پایدار، به اولویت‌بندی این عوامل پرداخته می‌شود.

مواد و روش‌ها

نظر به اینکه هدف اصلی از انجام این پژوهش، شناسایی و رتبه‌بندی عوامل تمرکززدایی دولتی در راستای تحقق توسعه پایدار است، بنابراین می‌توان گفت پژوهش حاضر از نظر هدف در حیطه تحقیقات کاربردی می‌باشد. از سوی دیگر، پژوهش حاضر بر اساس ماهیت و روش، یک پژوهش توصیفی از نوع غیرآزمایشی است که از لحاظ زمانی به شکل مقطعی انجام شده‌است. الگوریتم اجرایی این پژوهش در شکل ۱ آمده است:

شکل ۱- فرایند اجرای تحقیق

جامعه مورد بررسی را خبرگان که مدیران و کارشناسان حوزه مدیریت دولتی شامل ۱۶ استاد دانشگاه و ۹ مدیر سازمان‌های دولتی تشکیل می‌دهند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند غیر تصادفی با روش گلوله‌برفی انجام شده‌است.

جدول ۱- مشخصات جمعیت شناختی خبرگان

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۱۶	۶۴/۰۰
زن	۹	۳۶/۰۰
کل	۲۵	۱۰۰/۰۰
سن	فراوانی	درصد
کمتر از ۳۵ سال	۲	۸/۰۰
۳۵ تا ۴۵ سال	۸	۳۲/۰۰
بیش از ۴۵ سال	۱۵	۶۰/۰۰
کل	۲۵	۱۰۰/۰۰
تحصیلات	فراوانی	درصد
کارشناسی ارشد	۱۶	۶۴/۰۰
دکتری	۹	۳۶/۰۰
کل	۲۵	۱۰۰/۰۰
سابقه کاری	فراوانی	درصد
۱۰ تا ۲۰ سال	۱۱	۴۴/۰۰
بیش از ۲۰ سال	۱۴	۵۶/۰۰
کل	۲۵	۱۰۰/۰۰

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌های پژوهش از ابزار پرسش‌نامه خبره استفاده گردیده است که براساس طیف ۹ درجه ساعتی تنظیم شده‌است. جهت ارزیابی پایایی، نرخ ناسازگاری محاسبه شده و برای ارزیابی روایی، ضریب لاوشه محاسبه شده‌است. اولویت‌بندی

عوامل با استفاده از فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی انجام شده‌است. یکی از نخستین روش‌های تصمیم‌گیری با شاخص‌های چندگانه (MADM) روش تحلیل سلسله‌مراتبی^۱ (AHP) می‌باشد که بیش از سایر روش‌ها در علم مدیریت مورد استفاده قرار گرفته‌است. فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی یکی از معروف‌ترین فنون تصمیم‌گیری چند منظوره است که اولین بار توسط توماس ال. ساعتی در دهه ۱۹۷۰ ابداع گردید. فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی منعکس کننده رفتار طبیعی و تفکر انسانی است. این تکنیک، مسائل پیچیده را بر اساس آثار متقابل آنها مورد بررسی قرار می‌دهد و آنها را به شکلی ساده تبدیل کرده به حل آن می‌پردازد (آزادیان، وثوق مقدم، و فرهادی محلی، ۱۴۰۱).

یافته‌های تحقیق

برای بررسی روایی عوامل و زمینه‌های تمرکززدایی در راستای توسعه پایدار از نسبت روایی محتوایی (CVR) یا همان ضریب لاوشه استفاده شده‌است. این نسبت بر اساس دیدگاه گروه خبرگان تحقیق (۲۵ نفر) به‌دست آمده‌است.

جدول ۱- شناسایی شاخص‌های تمرکززدایی دولتی

نتیجه	CVR	منبع	تعریف	شاخص‌های تمرکززدایی دولتی
پذیرش	۰/۶۸	عباس، احمد، سین‌ها، ماریف و محمود (۲۰۲۴)	رصد شرایط محلی، فرایندی است که در آن یک منطقه یا ایالت خاص با هدف کسب اطلاعات مربوطه، مورد ارزیابی و پویا قرار می‌گیرد.	رصد شرایط محلی
پذیرش	۰/۷۶	احمد و همکاران (۲۰۲۳)	هدف‌گذاری باید با توجه به ظرفیت‌ها و اولویت‌های جامعه محلی صورت گیرد.	هم‌راستایی اهداف پایداری با نیازهای جامعه بومی
پذیرش	۱/۰۰	اطاعت و موسوی (۲۰۱۱)	هدف‌گذاری‌های تمرکززدایی نباید صرفاً به ملاحظات اقتصادی یا سیاسی محدود شود؛ بلکه باید ملاحظات محیط زیستی و اجتماعی را نیز در نظر داشته باشد.	تعیین اهداف بر اساس اصول پایداری
پذیرش	۰/۴۴	شاه و همکاران (۲۰۲۱)	یکی از مبانی اساسی تمرکززدایی این است که مدیران منطقه‌ای نه از دولت مرکزی بلکه از بین مدیران بومی منطقه انتخاب شود.	اعتماد به مدیران بومی
پذیرش	۰/۹۲	محمدی (۲۰۲۱)	افزایش اختیارات نهادهای محلی به این معنی است که سازمان‌ها بومی از اختیارات کافی برای تدوین و پیاده‌سازی برنامه‌هایی در سطح منطقه برخوردار باشند.	افزایش اختیارات نهادهای محلی
پذیرش	۰/۴۴	سان و همکاران (۲۰۲۲)	این متغیر به معنای ایجاد بستر لازم برای افزایش مشارکت کلیه ذینفعان در فرایندهای تصمیم‌گیری منطقه‌ای است.	زمینه‌سازی برای مشارکت ذینفعان
پذیرش	۰/۸۴	وو و همکاران (۲۰۲۴)	مدیرانی که در سطح منطقه‌ای انتخاب می‌شوند باید از آموزش کافی برای کسب مهارت‌های حکمرانی و برنامه ریزی برخوردار باشند.	آموزش مدیران محلی
پذیرش	۰/۶۰	عباس، احمد، سین‌ها، ماریف و محمود (۲۰۲۴)	حکمرانی‌های منطقه‌ای اغلب از توانایی مالی کافی برای پیشبرد اهداف پایداری برخوردار نیستند؛ لذا لازم است دولت مرکزی منابع مالی کافی را برای آنها فراهم کند.	تأمین مالی توسط دولت
پذیرش	۰/۶۰	ژانگ و ژیانگ (۲۰۲۳)	یکی از راه‌های مهم تأمین مالی جهت پیاده سازی برنامه‌ها استفاده از سرمایه‌های موجود در منطقه است؛ برنامه‌ریزی جهت	جذب سرمایه‌های محلی

¹ Analytical Hierarchy process, AHP

نتیجه	CVR	منبع	تعریف	شاخص‌های تمرکززدایی دولتی
			جذب سرمایه‌های منطقه‌ای می‌تواند بخش بزرگی از نیازهای مالی برنامه‌ها را برآورده کند.	
پذیرش	۰/۸۴	هوانگ، چو و فام (۲۰۲۴)	بودجه‌بندی بر اساس اهداف پایداری به معنای تخصیص منابع به طرح‌های اقدام به شکلی است که ملاحظات پایداری نیز برآورده شوند.	بودجه‌بندی بر اساس اهداف پایداری
پذیرش	۰/۶۰	اطاعت و موسوی (۲۰۱۱)	تعهد نیروی انسانی به میزان تعلق خاطر و وابستگی افراد به ذینفعان سازمان و کل جامعه جهت بهبود وضعیت اجتماع گفته می‌شود.	تعهد نیروی انسانی
پذیرش	۰/۴۴	ضرغانی و احمدی (۲۰۱۹)	تخصص بیانگر میزان خبرگی نیروی انسانی در انجام وظائف محوله و داشتن مهارت‌های کافی حل مساله در صورت نیاز است	تخصص نیروی انسانی
پذیرش	۰/۹۲	هوانگ، چو و فام (۲۰۲۴)	توانمندسازی شیوه‌ای است برای ایجاد روحیه‌ی مشارکت در کارکنان از طریق فرایند دخالت و واگذاری مسئولیت به آن‌ها، این شیوه کارکنان را تشویق می‌کند که درمورد کارهای خویش، خود تصمیم بگیرند و امکان کنترل بیشتر بر کار را داشته باشند.	توانمندسازی نیروی انسانی
پذیرش	۰/۴۴	آدام، آداکز، گاربر و هالر (۲۰۲۱)	شامل برنامه‌ریزی نظام‌مند جهت آموزش اصول محیط زیستی و سایر ابعاد توسعه پایدار به کلیه کارکنان در سطوح مختلف سازمان است.	آموزش اصول پایداری به کارکنان
پذیرش	۰/۷۶	چوی، نادرپژوه، یو و هساتاک (۲۰۱۹)	التزام به پاسخگویی بدین معنا است که مدیران ارشد از مدیران میانی و پایینی بخواهند که نسبت به اقدامات صورت گرفته پاسخگو باشند	التزام به پاسخگویی
پذیرش	۰/۹۲	بن کرمی و امببو (۲۰۲۱)	همواره به برنامه‌هایی نیاز است تا فرایند پیشرفت اقدامات پایداری را به صورت دائمی بررسی کرده و گزارش‌ها را به نهادهای تصمیم‌گیری ارسال کند.	نظارت دائمی بر اقدامات پایداری
پذیرش	۰/۸۴	ضرغانی و احمدی (۲۰۱۹)	شفافیت گزارشگری یعنی گزارش‌های مالی، واقعیت‌های اقتصادی را به شیوه‌ای که برای استفاده کنندگان صورت‌های مالی قابل درک باشند، ارائه کند. شفافیت گزارشگری مالی به ذی نفعان در آگاهی از وضعیت یا عملکرد مالی، کمک می‌کند.	شفافیت گزارش‌ها

مطابق با جدول CVR که حد استاندارد ضریب لاوشه را متناسب با تعداد خبرگان مشخص می‌کند، حداقل مقدار قابل قبول برای ۲۵ خبره برابر با ۰/۳۷ است (کوهن، مانیون و موریسون^۱، ۲۰۱۷). از آنجا که مقدار CVR برای همه عوامل و زمینه‌های تمرکززدایی از ۰/۳۷ بزرگ‌تر به دست آمده است، بنابراین تمامی عوامل و زمینه‌های تمرکززدایی برای رتبه‌بندی نهایی استفاده خواهند شد. عوامل اصلی تمرکززدایی دولتی عبارتند از: هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی، ظرفیت سازی پایداری در سطح محلی، ملاحظات مالی، عملکرد نیروی انسانی و شفافیت و گزارش‌دهی. برای هر یک از این معیارهای اصلی تعدادی زیر معیار انتخاب شده است (جدول ۲).

¹ Cohen, L., Manion, L., & Morrison

جدول ۲- شاخص‌های تمرکززدایی دولتی

نماد	معیارها	زیر معیارها	نماد
S11	هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی	رصد شرایط محلی	C1
S12		هم‌راستایی اهداف پایداری با نیازهای جامعه بومی	
S13		تعیین اهداف بر پایه اصول پایداری	
S21	ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی	اعتماد به مدیران بومی	C2
S22		افزایش اختیارات نهادهای محلی	
S23		زمینه‌سازی برای مشارکت ذینفعان	
S24		آموزش مدیران محلی	
S31	ملاحظات مالی	تأمین مالی توسط دولت	C3
S32		جذب سرمایه‌های محلی	
S33		بودجه‌بندی بر اساس اهداف پایداری	
S41	عملکرد نیروی انسانی	تعهد نیروی انسانی	C4
S42		تخصص نیروی انسانی	
S43		توانمندسازی نیروی انسانی	
S44		آموزش اصول پایداری به کارکنان	
S51	شفافیت و گزارش‌دهی اقدامات پایداری	التزام به پاسخگویی	C5
S52		نظارت دائمی بر اقدامات پایداری	
S53		شفافیت گزارش‌ها	

برای تعیین وزن معیارها و زیر معیارهای الگوی پیشنهادی، از فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) استفاده شده‌است. ماتریس مقایسه زوجی حاصل از تجمیع دیدگاه خبرگان در جدول ۳ ارائه شده‌است.

جدول ۳- ماتریس مقایسه زوجی معیارهای اصلی

شفافیت و گزارش‌دهی	عملکرد نیروی انسانی	ملاحظات مالی	ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی	هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی	
۳/۱۷۶	۳/۰۵۷	۱/۴۴۷	۱/۵۶۳	۱	هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی
۱/۵۵۳	۲/۲۶۹	۰/۸۲۹	۱	۰/۶۴۰	ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی
۱/۳۸۷	۲/۲۸۲	۱	۱/۲۰۶	۰/۶۹۱	ملاحظات مالی
۰/۶۸۳	۱	۰/۴۳۸	۰/۴۴۱	۰/۳۲۷	عملکرد نیروی انسانی
۱	۱/۴۶۴	۰/۷۲۱	۰/۶۴۴	۰/۳۱۵	شفافیت و گزارش‌دهی

گام بعدی محاسبه میانگین هندسی هر سطر برای تعیین وزن معیارها است:

$$\pi_1 = \sqrt[5]{1 * 1/563 * 1/447 * 3/057 * 3/176} = 1/855$$

به همین ترتیب میانگین هندسی سایر سطرها محاسبه می‌شود.

$$\pi_2 = 1/133$$

$$\pi_3 = 1/214$$

$$\pi_4 = 0/533$$

$$\pi_5 = 0/735$$

سپس مجموع میانگین هندسی تمامی سطرها محاسبه می‌شود.

$$\sum_{i=1}^m \pi_i = 1/855 + 1/133 + 1/214 + 0/533 + 0/735 = 5/470$$

با تقسیم میانگین هندسی هر سطر بر مجموع میانگین هندسی سطرها مقدار وزن معمول به دست می‌آید که به آن بردار ویژه نیز گفته می‌شود. خلاصه نتایج در جدول ۴ آمده است:

جدول ۴- تعیین اولویت معیارهای اصلی

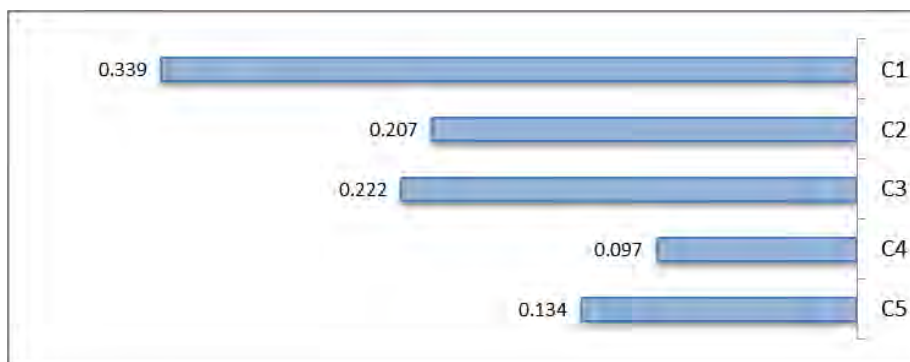
هدف گذاری متناسب با شرایط محلی	ظرفیت سازی پایداری در سطح محلی	ملاحظات مالی	عملکرد نیروی انسانی	شفافیت و گزارش دهی	میانگین هندسی ویژه	بردار ویژه
هدف گذاری متناسب با شرایط محلی	۱	۱/۵۶۳	۱/۴۴۷	۳/۰۵۷	۱/۸۵۵	۰/۳۳۹
ظرفیت سازی پایداری در سطح محلی	۱	۰/۸۲۹	۲/۲۶۹	۱/۵۵۳	۱/۱۳۳	۰/۲۰۷
ملاحظات مالی	۱/۲۰۶	۱	۲/۲۸۲	۱/۳۸۷	۱/۲۱۴	۰/۲۲۲
عملکرد نیروی انسانی	۰/۴۴۱	۰/۴۳۸	۱	۰/۶۸۳	۰/۵۳۳	۰/۰۹۷
شفافیت و گزارش دهی	۰/۶۴۴	۰/۷۲۱	۱/۴۶۴	۱	۰/۷۳۵	۰/۱۳۴

بر اساس جدول ۴ بردار ویژه اولویت معیارهای اصلی به صورت W_1 خواهد بود.

$$W_1 = \begin{bmatrix} 0/339 \\ 0/207 \\ 0/222 \\ 0/097 \\ 0/134 \end{bmatrix}$$

بر اساس بردار ویژه به دست آمده:

معیار هدف گذاری متناسب با شرایط محلی، ملاحظات مالی، ظرفیت سازی پایداری، شفافیت و گزارش دهی و عملکرد نیروی انسانی به ترتیب با وزن ۰/۳۳۹، ۰/۲۰۷، ۰/۱۳۴ و ۰/۰۹۷ در رتبه های اول تا پنجم قرار گرفتند.

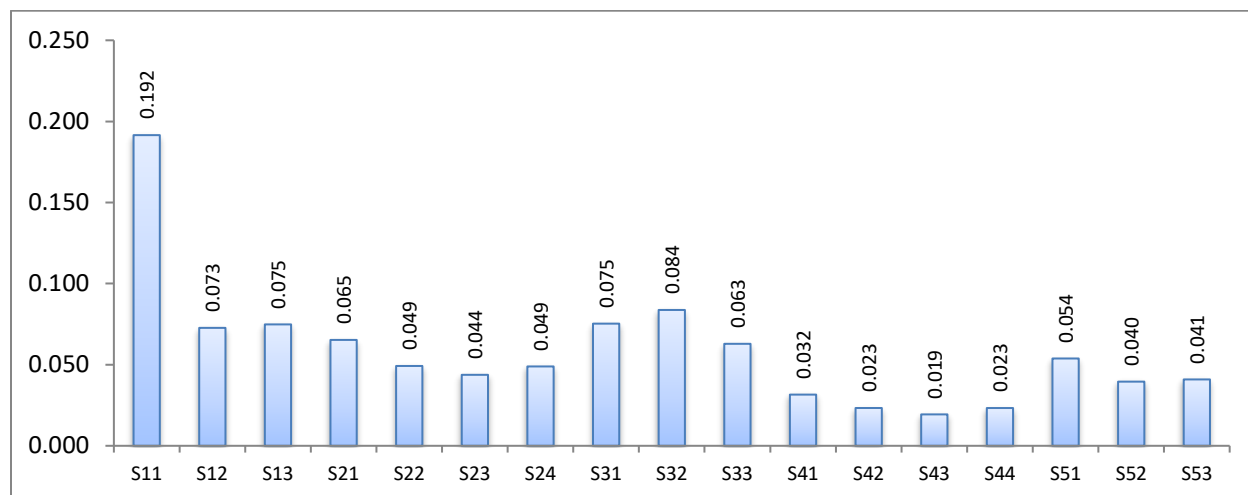

شکل ۲- نمایش تصویری اولویت معیارهای اصلی

نرخ ناسازگاری مقایسه‌های انجام شده $0/006$ به دست آمده است که کوچک‌تر از $0/1$ می‌باشد و بنابراین می‌توان به مقایسه‌های انجام شده اعتماد کرد. در ادامه نیز نسبت به اولویت‌بندی شاخص‌ها اقدام شد (جدول ۵). در این جا نیز با استفاده از AHP وزن هر یک از زیر معیارها از طریق مقایسه زوجی و محاسبه بردار ویژه، به دست آمد. وزن نهایی هر زیر معیار با ضرب وزن اولیه آن در وزن معیار اصلی مربوطه به دست آمد. بعنوان مثال وزن اولیه زیر معیار «رصر شرایط محیطی» برابر با $0/565$ بوده است که با ضرب در وزن معیار اصلی (هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی با وزن $0/339$)، نتیجه نهایی برابر با $0/192$ به دست آمد.

جدول ۵- تعیین اولویت نهایی شاخص‌ها

رتبه	وزن نهایی	وزن اولیه	زیرمعیارها	زیر معیارها	وزن	معیارها
۱	$0/192$	$0/565$	S11	رصد شرایط محلی		
۵	$0/073$	$0/214$	S12	هم‌راستایی اهداف پایداری با نیازهای جامعه بومی	$0/339$	هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی
۴	$0/075$	$0/221$	S13	تعیین اهداف بر اساس اصول پایداری		
۶	$0/065$	$0/315$	S21	اعتماد به مدیران بومی		
۹	$0/049$	$0/238$	S22	افزایش اختیارات نهادهای محلی		
۱۱	$0/044$	$0/211$	S23	زمینه‌سازی برای مشارکت ذینفعان	$0/207$	ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی
۱۰	$0/049$	$0/236$	S24	آموزش مدیران محلی		
۳	$0/075$	$0/339$	S31	تأمین مالی توسط دولت		
۲	$0/084$	$0/377$	S32	جذب سرمایه‌های محلی	$0/222$	ملاحظات مالی
۷	$0/063$	$0/283$	S33	بودجه‌بندی بر اساس اهداف پایداری		
۱۴	$0/032$	$0/324$	S41	تعهد نیروی انسانی		
۱۵	$0/023$	$0/239$	S42	تخصیص نیروی انسانی		
۱۷	$0/019$	$0/199$	S43	توانمندسازی نیروی انسانی	$0/097$	عملکرد نیروی انسانی
۱۶	$0/023$	$0/239$	S44	آموزش اصول پایداری به کارکنان		
۸	$0/054$	$0/401$	S51	التزام به پاسخگویی		
۱۳	$0/040$	$0/295$	S52	نظارت دائمی بر اقدامات پایداری	$0/134$	شفافیت و گزارش‌دهی
۱۲	$0/041$	$0/305$	S53	شفافیت گزارش‌ها		

شکل ۳- تعیین اولویت نهایی شاخص‌ها با فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی

بر اساس نتایج مشخص است که شاخص رصد شرایط محلی، جذب سرمایه‌های محلی، تأمین مالی توسط دولت به ترتیب در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند. نرخ ناسازگاری زیر معیارهای ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی، هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی، ملاحظات مالی، عملکرد نیروی انسانی، و شفافیت و گزارش‌دهی به ترتیب ۰/۰۲۹، ۰/۰۱۸، ۰/۰۳۳، ۰/۰۲۸ و ۰/۰۱۴ به دست آمد که نشان می‌دهد مقایسه‌های زوجی از سازگاری مناسبی برخوردار هستند.

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج به دست آمده از فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی مهم‌ترین عوامل و زمینه‌های تمرکززدایی در مدیریت دولتی در راستای توسعه پایدار به صورت زیر می‌باشد:

معیار هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی با وزن ۰/۳۳۹ از بیشترین اولویت برخوردار است. یکی از مهم‌ترین مولفه‌ها در حوزه تمرکززدایی دولتی این است که هدف‌گذاری‌ها و خط‌مشی‌گذاری‌های مربوطه متناسب با شرایط منطقه صورت گیرد. به عبارت دیگر نمی‌توان از یک دستورالعمل واحد برای تفویض اختیارات به مدیران در مناطق مختلف یک کشور استفاده کرد. تجربه کشورهای پیشرو در حوزه تمرکززدایی نیز نشان می‌دهد که در این کشورها، با رصد شرایط محلی و منطقه‌ای، اختیارات و منابع اعطا شده به حکومت‌های محلی (مثلاً استانداری‌ها، بخش‌داری‌ها و غیره) تعیین می‌شود. در واقع شاید بتوان یکی از چالش‌های اصلی در کشور که مانع از تحقق تمرکززدایی دولتی شود را همین نگاه کلی‌نگر و عدم توجه با واقعیت‌های هر منطقه در نظر گرفت. در تایید این یافته پیش از این کشور دوست و احمدی (۱۴۰۰) نیز به نبود هدف‌گذاری ناحیه‌ای به عنوان یکی از چالش‌های تمرکززدایی در کشور اشاره کرده است. در مطالعه جامعی که توسط فوا (۲۰۲۲) در رابطه با روند تمرکززدایی در روسیه انجام شد نیز این محقق به اهمیت هدف‌گذاری متناسب با شرایط منطقه‌ای اشاره کرده است.

معیار ملاحظات مالی با وزن ۰/۲۲۲ در اولویت دوم قرار دارد. در تبیین نتیجه به دست آمده باید اشاره کرد که رابطه مالی میان دولت و حکومت‌های محلی یکی از منابع درآمدی اصلی برای حکومت‌های محلی در سراسر جهان محسوب می‌شود و این رابطه مالی در ایران با توجه به کمبود منابع مالی و درآمدی حکومت‌های محلی دارای اهمیت است. امروزه بستر حاکمیت دولت بایستی با

مولفه‌های حکمرانی خوب معنا و مفهوم پیدا کند تا بتواند بر مشکلاتی همچون ناکافی بودن منابع و توان حکومت مرکزی برای پاسخگویی به مردم، افزایش هزینه‌ها و کاهش بهره‌وری، ناکارآمدی نظام‌های اداری و اجرایی غلبه نماید. در ایجاد سامانه غیرمتمرکز، برخورداری از منابع درآمدی مستقل به‌عنوان یکی از عوامل کارآمدی حکومت محلی مطرح می‌باشد. منابع مالی حکومت‌های محلی بیشتر بر اساس مالیات می‌باشد تا بتوانند آن را آزادانه در چارچوب اختیارات خود هزینه کنند و البته باید با مسئولیت‌هایی که قانون اساسی و قوانین عادی بر عهده آن‌ها می‌گذارند، تطابق داشته باشد. به نظر می‌رسد تنها در این صورت است که بنیان‌های اقتصادی یک شهر سالم با منابع درآمدی پایدار گذاشته خواهد شد. نتیجه به‌دست آمده با یافته‌های زرقلانی و احمدی (۱۳۹۸) و محمدی (۱۴۰۰) مطابقت دارد.

معیار ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی با وزن ۰/۲۰۷ در اولویت سوم قرار دارد. ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی به معنای توانمندسازی نهادهای اجتماعی منطقه‌ای است که دربرگیرنده‌ی رهبری، قلمرو اجتماعی، فعالیت‌های فردی، تغییرات سازمانی و نهادی است تا رفاه افراد، سازمان‌ها و اجتماعات محلی را پایه‌ریزی نماید. مسئله ظرفیت‌سازی به‌خصوص در رابطه با تمرکززدایی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. تجربه کشورهای در حال توسعه نیز حاکی از آن است که بدون انجام ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی نمی‌توان انتظار موفقیت در تمرکززدایی دولتی را داشت. ظرفیت‌سازی جامعه یک روش مؤثر برای توسعه است که برای شناسایی موانع به کار می‌رود، یعنی رویکردی است که باعث می‌شوند مردم، دولت‌ها، سازمان‌های بین‌المللی و غیردولتی، بتوانند اهداف خود را شناسایی کنند و اجازه دستیابی به نتایج قابل اندازه‌گیری و پایدار را به آن‌ها خواهد داد. ظرفیت محلی یکی از مهم‌ترین عوامل ایجاد یک خدمات عمومی غیرمتمرکز با عملکرد خوب است. در کشورهایی که نهادهای محلی وجود دارند، چالش اصلی، تقویت نهادی و قانونی آن‌ها و همچنین تقویت ظرفیت‌های مدیریت کارکنان آن‌ها خواهد بود. در تایید نتیجه به‌دست آمده، پیش از این دکوری و اتسون، منسا، برگرون، عبدی، رمپل و منسون (۲۰۱۸)، ظرفیت‌سازی محلی را پیش شرط اصلی برای تفویض اختیارات از حکومت مرکزی به حکومت‌های منطقه‌ای معرفی کرده‌اند. همچنین چوی، نادر پژوه، یو و هستک (۲۰۱۹) با اشاره به سیاست‌های سازمان ملل متحد در کشورهای در حال توسعه، به اهمیت ظرفیت‌سازی محلی در تحقق حکومت غیرمتمرکز اشاره کرده‌اند.

معیار شفافیت و گزارش‌دهی با وزن ۰/۱۳۴ در اولویت چهارم قرار دارد. پاسخگویی و شفافیت یک پیش نیاز برای بهبود عملکرد حکومت‌های محلی است. جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و گزارش‌دهی نظام‌مند اطلاعات، عناصر حیاتی برنامه‌های تمرکززدایی هستند، زیرا این اطلاعات می‌تواند برای تأیید انطباق با اهداف سیاست، برای تجزیه و تحلیل نتایج جایگزین و برای هدایت تصمیم‌های آینده مورد استفاده قرار گیرد. اطلاعات در مورد جریان‌های مالی (به‌عنوان مثال، بودجه‌بندی و گزارش هزینه‌ها) و همچنین در مورد سایر ورودی‌ها، خروجی‌ها و، در صورت امکان، نتایج. چنین اطلاعاتی هم در سطح محلی - برای اطلاع دادن به تشکیلات محلی و تشویق مشارکت عمومی در فرآیند سیاسی - و هم در سطح مرکزی - برای نظارت و نظارت بر فعالیت‌های محلی که (حداقل تا حدی) توسط منابع مرکزی تأمین می‌شوند، ضروری است. نتیجه به‌دست آمده با یافته‌های زوئیدرویک، چن و سالم^۲ (۲۰۲۱) و لین و چن^۳ (۲۰۲۲) مطابقت دارد.

معیار عملکرد نیروی انسانی با وزن ۰/۰۹۷ از کمترین اولویت برخوردار است. واحد منابع انسانی در دنیای امروز به یکی از تاثیرگذارترین واحدها در سازمان‌های مختلف، خصوصاً سازمان‌های دولتی تبدیل شده‌است. چرا که با مدیریت سرمایه اصلی هر سازمان، یعنی همان نیروی انسانی سروکار دارد و می‌تواند برای سازمان مزیت رقابتی پایدار ایجاد کند. اهمیت منابع انسانی در سازمان تنها به مواردی همچون مصاحبه و استخدام محدود نمی‌شود؛ بلکه این تخصص نقش اساسی در تمامی فرآیندهای یک کسب‌وکار

¹ Choi, Naderpajouh, Yu & Hastak

² Zuiderwijk, Chen & Salem

³ Lin & Chen

دارد و می‌تواند به رشد و سودآوری آن کمک شایانی نماید. در رابطه با تمرکززدایی نیز اهمیت منابع انسانی ناشی از این واقعیت است که نهادها و حکومت‌های محلی در خلا فعالیت نمی‌کنند؛ بلکه شامل مجموعه‌ای از انسان‌ها هستند که عملکرد هر یک از آن‌ها در عملکرد نهایی آن نهاد یا سازمان منعکس می‌شود. بدیهی است که اگر منابع انسانی (اعم از مدیران و کارکنان) از شایستگی‌های شغلی و فنی کافی برخوردار باشند به شکل بهتری می‌توانند وظائف محوله را به انجام برسانند. دیک-ساگو^۱ (۲۰۲۰) نیز نشان داده‌اند که شایستگی‌های نیروی انسانی یکی از مولفه‌های اصلی تمرکززدایی دولتی است. به همین ترتیب رشیدی، کمانی و موغلی (۱۴۰۰) نیز در بررسی عوامل مؤثر بر عدم تمرکز اداری در ایران به اهمیت بالای نیروی انسانی اشاره کرده‌اند.

بر اساس یافته‌ها، پیشنهادهای کاربردی زیر ارائه می‌شود:

معیار هدف‌گذاری متناسب با شرایط محلی با وزن ۰/۳۳۹ از بیشترین اولویت برخوردار است. بر اساس نتیجه به‌دست آمده و با عنایت به شاخص‌های احصاء شده توصیه می‌شود که مدیران ارشد و تصمیم‌گیرندگان کلان کشور پیش از اجراء برنامه‌های تمرکززدایی، نسبت به رصد شرایط خاص هر منطقه اقدام کنند. بررسی آمارهای مربوط به هر منطقه در یک بازه زمانی ۱۰ تا ۱۵ ساله و شناسایی نیازهای خاص هر منطقه می‌تواند در این راستا راهگشا باشد. همچنین لازم است که مدیران ارشد دولتی از تدوین برنامه‌های بسیار آرمان‌گرایانه و دور از واقعیت‌های جامعه به شدت پرهیز کنند؛ چرا که تجربه چهار دهه گذشته نشان می‌دهد چنین برنامه‌های اساساً هیچ ضمانت اجرایی نداشته و پیاده‌سازی آن نیز نتیجه‌ای جز اتلاف زمان و منابع به‌همراه ندارد.

معیار ملاحظات مالی با وزن ۰/۲۲۲ در اولویت دوم قرار دارد. در این راستا توصیه می‌شود که دولت حمایت مالی کاملی از حکومت‌های منطقه‌ای بعمل آورد تا بخش بزرگی از مشکلات در حوزه اجراء سیاست‌های تمرکززدایی برطرف گردد. همچنین لازم است با اجراء طرح‌های اقتصادی بزرگ در هر منطقه، سرمایه‌های بلااستفاده ساکنین منطقه در راستای توسعه و رونق اقتصادی به کار گرفته شود.

معیار ظرفیت‌سازی پایداری در سطح محلی با وزن ۰/۲۰۷ در اولویت سوم قرار دارد. جهت ظرفیت‌سازی محلی پیشنهاد می‌شود که اولاً اختیارات بیشتری به نهادهای اجتماعی هر منطقه داده شود تا زمینه برای مشارکت حداکثری شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها فراهم گردد. علاوه بر این لازم است که برنامه‌های آموزشی خاص برای مدیران منصوب دولت در هر یک از حکومت‌های محلی و منطقه‌ای در نظر گرفته شود.

معیار شفافیت و گزارش‌دهی با وزن ۰/۱۳۴ در اولویت چهارم قرار دارد. در این راستا لازم است که دولت مرکزی هر یک از حکومت‌های محلی را ملزم به افشاء گزارش‌ها عملکرد سالانه کند تا هم بتوان نظارت بیشتری بر عملکرد این سازمان‌ها داشت و هم اعتماد شهروندان به عملکرد حکومت‌های محلی بیشتر شود.

معیار عملکرد نیروی انسانی با وزن ۰/۰۹۷ از کمترین اولویت برخوردار است. توانمندسازی کارکنان، برگزاری دوره‌های آموزش شایستگی حرفه‌ای برای مدیران و اجراء برنامه‌های توسعه نیروی انسانی از مهم‌ترین پیشنهادهایی است که در این زمینه ارائه می‌شود.

منابع

- آزادیان، مرضیه، وثوق مقدم، عباس، و فرهادی محلی، علی. (۱۴۰۰). تحلیل سلسله‌مراتبی فازی مولفه‌های حکمرانی خوب برای سیاستگذاری نظام سلامت در جمهوری اسلامی ایران. *راهبردهای مدیریت در نظام سلامت*، ۲۶ (پیاپی ۲۰)، ۸۷-۱۰۲. SID: <https://sid.ir/paper/1074505/fa>
- اطاعت، جواد، و موسوی، سیده زهرا. (۱۳۸۹). تمرکز زدایی و توسعه پایدار در ایران. *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۴۲ (۱)، ۸۹-۱۰۶. https://journals.ut.ac.ir/article_24444_0.html?lang=en

¹ Dick-Sagoe

- رشیدی سعید، کمانی، سید محمد حسین، و موغلی، علیرضا (۱۴۰۰). تأثیر به‌کارگیری حکمرانی شبکه‌ای، بر عناصر مدیریت بحران در بلایای طبیعی در سازمان‌های مرتبط با بحران استان کهگیلویه و بویراحمد. مسکن و محیط روستا. ۴۰ (۱۷۳): ۷۵-۸۸.
https://www.joem.ir/article_702183.html?lang=fa
- زارع آبندانسری، محمد، نقی‌زاده باقی، عباس، و نقی‌زاده نقی، مهدی (۱۴۰۲). شناسایی راهکارهای توسعه پایدار و مدیریت سبز در طراحی ورزشگاه‌های فوتبال، مطالعات مدیریت توسعه سبز، ۲(۲)، ۲۴-۱۶. doi: [10.22077/jgdms.2024.7114.1060](https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7114.1060)
- زرقانی، سیدهادی، و احمدی، ابراهیم. (۱۳۹۸). حکمرانی خوب در دولت‌های محلی: تمرکززدایی. دولت پژوهی، ۵(۱۹)، ۱۰۷-۱۳۸.
<https://doi.org/10.22054/tssq.2019.18074.234>
- صباغی، شقایق، روستا، علیرضا، و آسایش، فرزاد (۱۴۰۳). الگوی برندسازی اجتماعی در راستای توسعه پایدار (مورد مطالعه: شرکت لبنی دامداران)، مطالعات مدیریت توسعه سبز، ۳(۲)، ۱۲۴-۱۵۱. doi: [10.22077/jgdms.2024.7433.1107](https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7433.1107)
- فرقانی، محسن، و صالحی، ساسان (۱۴۰۳). بررسی تأثیر سرمایه فکری سبز بر استراتژی کسب و کار سبز با نقش ظرفیت جذب سبز و اخلاق محیطی سازمان در شرکت تولیدی لاستیک دنا، مطالعات مدیریت توسعه سبز، ۳(۲)، ۱۲۴-۱۵۱. doi: [10.22077/jgdms.2024.7331.1087](https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7331.1087)
- کریمی، محمد صادق، هویدا، رضا، و سیادت، سید علی. (۱۴۰۲). الگوی پارادایمی تمرکززدایی از نظام آموزش و پرورش ایران. مدیریت و برنامه‌ریزی در نظام‌های آموزشی، ۱۶(۱)، ۱۳۳-۱۴۸. doi: [10.48308/MPES.2023.102815](https://doi.org/10.48308/MPES.2023.102815)
- کشوردوست، سمانه، و احمدی، حسین. (۱۴۰۰). واکاوی موانع و چالش‌های تحقق تمرکززدایی در چارچوب شوراهای اسلامی در جمهوری اسلامی. سیاست‌گذاری عمومی، ۱۷۵-۱۹۷. doi: [10.22059/JPPOLICY.2021.81994](https://doi.org/10.22059/JPPOLICY.2021.81994)
- محمدی، نریمان. (۱۴۰۰). تمرکززدایی مالی و توسعه منطقه‌ای در برنامه‌های توسعه کشور. فصلنامه پیشرفت و توسعه استان کرمانشاه، ۱(۲)، ۷۸-۹۳. doi: [10.22034/MPO.2021.132323](https://doi.org/10.22034/MPO.2021.132323)
- یعقوبی، نورمحمد، و صالحی، مطهره. (۱۴۰۲). بررسی و تبیین اجرای سیاست‌گذاری مدیریت منابع تجدید پذیر در راستای توسعه پایدار منطقه سیستان. مطالعات مدیریت توسعه سبز، ۲(۲)، ۱۲۴-۱۵۱. doi: [10.22077/jgdms.2024.7003.1050](https://doi.org/10.22077/jgdms.2024.7003.1050)
- Abbas, S., Ahmed, Z., Sinha, A., Mariev, O., & Mahmood, F. (2024). Toward fostering environmental innovation in OECD countries: Do fiscal decentralization, carbon pricing, and renewable energy investments matter. *Gondwana Research*, 127, 88-99. <https://doi.org/10.1016/j.gr.2023.03.002>
- Adam, J. N., Adams, T., Gerber, J. D., & Haller, T. (2021). Decentralization for increased sustainability in natural resource management? Two cautionary cases from Ghana. *Sustainability*, 13(12), 6885. <https://doi.org/10.3390/su13126885>
- Ahmad, M., & Satrovic, E. (2023). Role of economic complexity and government intervention in environmental sustainability: Is decentralization critical. *Journal of Cleaner Production*, 418, 138000. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.138000>
- Amoushahi, S., Salmanmahiny, A., Moradi, H., Mikaeili Tabrizi, A. R., & Galán, C. (2023). An Analysis of the Importance of Sustainable Urban Development Indicators in Iran and its Comparison with Global Indicators. *Town and Country Planning*, 15(1), 53-71. doi: 10.22059/jtcp.2022.348227.670348
- Bandelow, N. C., & Hornung, J. (2022). How do good governance and democratic quality affect policy performance. *European Policy Analysis*, 8(2), 130-135.
- Benkarim, A., & Imbeau, D. (2021). Organizational Commitment and Lean Sustainability: Literature Review and Directions for Future Research. *Sustainability*, 13(6), 3357. <https://doi.org/10.3390/su13063357>
- Choi, J., Naderpajouh, N., Yu, D. J., & Hastak, M. (2019). Capacity Building for an Infrastructure System in Case of Disaster Using the System's Associated Social and Technical Components. *Journal of Management in Engineering*, 35(4), 04019013. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)ME.1943-5479.0000697](https://doi.org/10.1061/(ASCE)ME.1943-5479.0000697)

- Coccia, M. (2021). How a good governance of institutions can reduce poverty and inequality in society?. In *Legal-Economic Institutions, Entrepreneurship, and Management* (pp. 65-94). Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-60978-8_4
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2017). Validity and reliability. In *Research methods in education* (pp. 245-284). Routledge.
- DeCorby-Watson, K., Mensah, G., Bergeron, K., Abdi, S., Rempel, B., & Manson, H. (2018). Effectiveness of capacity building interventions relevant to public health practice: a systematic review. *BMC Public health*, 18(1), 1-15. doi: 10.1186/s12889-018-5591-6.
- Dias, G. P., & Silva, M. (2022). Revealing performance factors for supply chain sustainability: a systematic literature review from a social capital perspective. *Brazilian Journal of Operations & Production Management*, 19(1), 1-18. <https://doi.org/10.14488/BJOPM.2021.037>
- Dick-Sagoie, C. (2020). Decentralization for improving the provision of public services in developing countries: A critical review. *Cogent Economics & Finance*, 8(1), 1804036. <https://doi.org/10.1080/23322039.2020.1804036>
- Etaat, J & Mussavi, S.Z., (2011). Decentralization and Sustainable Development in Iran, *Journal of Researches of human geography*, 42, 1 (71), 89- 109. https://journals.ut.ac.ir/article_24444_0.html?lang=en [In Persian]
- Farghani, M; & Salehi, S (2024), Investigating the impact of green intellectual capital on green business strategy with the role of green absorptive capacity and environmental ethics of the organization in Dana Rubber Manufacturing Company, *Green Development Management Studies*, 3(2), 124-151. doi: 10.22077/jgdms.2024.7331.1087. [In Persian]
- Foa, R. S. (2022). Decentralization, historical state capacity and public goods provision in Post-Soviet Russia. *World Development*, 152, 105807. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2021.105807>
- Hanson, A. H. (2022). Decentralization. In *Planning and the Politicians* (pp. 104-126). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781003259787-10/decentralization-hanson>
- Hoang, D. P., Chu, L. K., To, T. T., & Pham, N. X. (2024). Exploring the nexus between fiscal decentralization and ecological sustainability: a fresh perspective from the moderating role of geopolitical risk and updated international evidence. *Environmental Science and Pollution Research*, 1-27. <https://doi.org/10.1007/s11356-024-31989-9>
- Karimi, M. S., Hoveida, R., & Siadat, S. A., (2023). Paradigm Model of Decentralization of the Iranian Education System. *Management and Planning in Educational Systems*. 16, 1, 123-148. Dio: 10.48308/MPES.2023.102815. [In Persian]
- Keshvardoost, S., & Ahmadi, H., (2021). Investigating the obstacles and challenges of decentralization within the framework of Islamic councils in the Islamic Republic of Iran. *Iranian Journal of Public Policy*. 7, 1, 175- 197. Dio: 10.22059/JPPOLICY.2021.81994. [In Persian]
- Lin, R., & Chen, J. J. (2022). Multinational Corporate Governance: A Network Governance Framework. *Springer Books*, 45-74. https://doi.org/10.1007/978-981-16-7703-8_4
- Mohammadi, N., (2021). Fiscal Decentralization and Regional Development During the Country's Development Plans, *Scientific Progress and Development of Kermanshah*, 1 (2), 82-105. dio: 10.22034/MPO.2021.132323. [In Persian]
- Østergaard, P. A., Duic, N., Noorollahi, Y., & Kalogirou, S. (2022). Renewable energy for sustainable development. *Renewable Energy*, 199, 1145-1152. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2019.08.094>
- Rashidi, S, Kamani, S. M. H., Mooghali, A., (2022), Investigating the effective factors on inter-organizational coordination in disaster crisis management Kohgiluyeh and Boyer-Ahmad Province Crisis Related Organizations. *Journal of Emergency Management*. 11, 1-13. https://www.joem.ir/article_702183.html?lang=fa [In Persian]

- Sabbaghi, Sh; Rousta, A; & Asayesh, F (2024), social branding model in the direction of sustainable development (case study: Domdaran Dairy Company), *Green Development Management Studies*, 3(2), 124-151. doi: 10.22077/jgdms.2024.7433.1107. [In Persian]
- Satrovic, E., Zafar, M. W., & Suntrarak, P. (2024). Achieving ecological sustainability in European Union: The role of fiscal decentralization and green innovation. *Journal of Cleaner Production*, 141316. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2024.141316>
- Shan, S., Ahmad, M., Tan, Z., Adebayo, T. S., Li, R. Y. M., & Kirikkaleli, D. (2021). The role of energy prices and non-linear fiscal decentralization in limiting carbon emissions: tracking environmental sustainability. *Energy*, 234, 121243. <https://doi.org/10.1016/j.energy.2021.121243>
- Sun, Y., Guan, W., Razzaq, A., Shahzad, M., & An, N. B. (2022). Transition towards ecological sustainability through fiscal decentralization, renewable energy and green investment in OECD countries. *Renewable Energy*, 190, 385-395. <https://doi.org/10.1016/j.renene.2022.03.099>
- Udeagha, M. C., & Ngepah, N. (2023). Striving towards environmental sustainability in the BRICS economies: the combined influence of fiscal decentralization and environmental innovation. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 30(2), 111-125. DOI:[10.1080/13504509.2022.2123411](https://doi.org/10.1080/13504509.2022.2123411)
- Wu, Y., Hu, J., Irfan, M., & Hu, M. (2024). Vertical decentralization, environmental regulation, and enterprise pollution: An evolutionary game analysis. *Journal of Environmental Management*, 349, 119449. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2023.119449>
- Xie, P., Xiao, W., Cai, Y., & Zhu, Z. (2024). Does decentralization improve natural resources and government efficiency?. *Resources Policy*, 91, 104865. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2024.104865>
- Yaqoubi, Noor Mohammad; and Salehi, Motahara. (2023). Examining and explaining the implementation of renewable resources management policies in line with the sustainable development of Sistan region. *Green Development Management Studies*, 2(2), 124-151. doi: 10.22077/jgdms.2024.7003.1050 [In Persian]
- Zare Abdansari, M; Naghizadeh Baghi, A; & Naghizadeh Naghi, M., (2023), Identification of sustainable development strategies and green management in the design of football stadiums, *Green Development Management Studies*, 2(2), 16-24. doi: 10.22077/jgdms.2024.7114.106. [In Persian]
- Zarghani, S. H. & Ahmadi, E., (2019). Good Governance in Local States: Decentralization Approach. *Government research* .5 (19), 107-138. <https://doi.org/10.22054/tssq.2019.18074.234> [In Persian]
- Zerbian, T., & de Luis Romero, E. (2023). The role of cities in good governance for food security: lessons from Madrid's urban food strategy. *Territory, Politics, Governance*, 11(4), 794-812. doi: [10.1080/21622671.2021.1873174](https://doi.org/10.1080/21622671.2021.1873174)
- Zhang, C., & Xiang, X. (2023). Fiscal decentralization, environmental policy stringency, and resource sustainability: Panacea or Pandora's box in high resource consuming countries. *Resources Policy*, 83, 103544. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2023.103544>
- Zuiderwijk, A., Chen, Y. C., & Salem, F. (2021). Implications of the use of artificial intelligence in public governance: A systematic literature review and a research agenda. *Government Information Quarterly*, 38(3), 101577. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2021.101577>